

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte lørdag den 2. september 1950 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e.

Til stede: Hambro, Klippenvåg, Konrad Knudsen, Lavik, Finn Moe, Moseid, Sven Nielsen, Selvik, Strøm, Torp, Røiseland (for Utheim), Valen, Johan Wiik, Natvig Pedersen, Kjøs, Watnebryn (for Bratteli), Friis, Hegna, Lothe, Smitt Ingebretsen, Vatnaland.

Av Regjeringens medlemmer møtte stats- og fungerende utenriksminister Gerhardsen og statsråd Hauge.

Formannen refererte et nettopp mottatt skriv til Stortingets utenrikskomite fra Norgeslaget for Folkefred, ved Carl Bonnevie.

Formannen: Som komitemedlemmene vil se, foreligger der nå et utkast til innstilling fra sakens ordfører, hr. Torp, men før jeg gir ordet til ham, vil forsvarsministeren gjerne gi en del opplysninger om de forhandlinger som har funnet sted innen Atlanterhavspaktens organer, i første rekke innen det såkalte Stedfortrederråd, og som har ganske stor betydning nettopp for den sak vi behandler her.

Statsråd Hauge: Stedfortrederrådet har i de siste 14 dagene arbeidet med spørsmålet om å øke tempoet i utbyggingen av Atlanterhavspaktens samlede forsvar. Rådet har bl.a. nedsatt et engere arbeidsutvalg – hvor også minister Bryn er med – som fikk i oppdrag å gjennomgå de opplysninger som forelå fra de respektive land, i første rekke de svar som landene hadde gitt til den amerikanske regjering, om deres forsvarstiltak.

Vi fikk igår over telefonen melding om at utvalget kom til å legge fram et utkast til resolusjon for Stedfortrederrådet i dag, og jeg har funnet det riktig å orientere komiteen her om dette på det tidligst mulige tidspunkt.

Utvalget har, uttalte minister Bryn over telefonen, ikke kunnet gå inn på svarene i detalj, og det har heller ikke kunnet si at det svaret er bra og det svaret er mindre bra. Det har ikke gitt seg inn på analyse og kritikk av de enkelte lands meldinger om hva de vil gjøre, det hadde ikke tid til det, men utvalget hadde uten vanskelighet kunnet konstatere at de tiltak som landene hadde meldt inn at de aktet å foreta, *ikke* var tilstrekkelige til å dekke de behov som var tilstede. Utvalget har vel der gått ut ifra de militære tall, om jeg kan kalle det så, som de militære staber hadde arbeidet seg frem til i forbindelse med arbeidet med den mellomlange forsvarsplanen, og det kunne da konstatere at det landene hadde meldt inn at de hadde tenkt å gjøre, ikke ville bringe oss tilstrekkelig langt frem til det målet man hadde i disse militære tall.

Arbeidsutvalget ville nå legge frem et utkast til en anbefaling som skulle gå til de respektive regjeringer, og denne anbefalingen ville såvidt jeg forsto gå ut på at

Stedfortrederrådet ville si som sin oppfatning at regjeringene burde overveie saken påny for å se om det var mulig å bruke mere til forsvarsformål forat tiltakene der skulle kunne bli tilstrekkelige.

Bryn sa da jeg talte med ham at resolusjonen ville få en slik form at han for sitt vedkommende mente at han kunne og burde stemme for den. Bryn uttalte også som sin oppfatning at han syntes det ville være naturlig at den utvidede utenrikskomite fikk rede på hva der var på trappene fra Stedfortrederrådet. Jeg gjentar at det er formet som en anbefaling fra utenriksministrenes representanter til utenriksministrene og regjeringene.

Bryn nevnte forøvrig at han mente at vi nå her hjemme burde gå sterkt på for å få mere rede på hvilken hjelp amerikanerne ville yte under programmet. Han hadde gjort det han kunne i London, og han mente at det nå var hensiktsmessig å arbeide videre i Oslo.

Jeg kan legge til at vi nettopp for to dager siden sendte den amerikanske regjering et aide-mémoire, hvor de får proposisjonen som vi nå har lagt frem for Stortinget, og hvor de også får de detaljerte lister over de behov vi har hvis vi skal gjennomføre programmet. Vi hadde jo stilt dette i utsikt da vi sendte vårt første svar den 3. august. Vi slutter med å si at det for oss vil ha meget stor betydning å få nærmere klarhet over den hjelp som de ser seg i stand til å yte, så vi har forsåvidt allerede på forhånd gjort det som minister Bryn råder til.

Jeg skal ikke her prøve å trekke noen konklusjon av den meldingen som er kommet, jeg vil bare feste oppmerksomheten på at punkt I i forslaget fra Regjeringen jo går ut på at man skal gi tilslutning til *et program* som vi har lagt frem retningslinjene for og at den *størrelsesorden* som proposisjonen har gitt uttrykk for er ca. 250 mill. kr. Det kan kanskje i den foreliggende situasjon være riktig og klokt å stille programmet noe mere i forgrunnen og ikke binde seg altfor sterkt til beløpet. Det har man forsåvidt heller ikke gjort når man sier at det er av en størrelsesorden på ca. 250 mill. kr.

Formannen: Vi går over til behandlingen av utkastet til innstilling, og jeg gir ordet til sakens ordfører, hr. Torp.

Torp: Som jeg sa i det siste møte, finner jeg ikke at der er noen grunn til å ta opp igjen hele den store prinsipielle debatten eller gå saken igjennom i sin helhet. Jeg har skrevet et utkast som inneholder det jeg mener det er nødvendig å si i denne forbindelsen. Jeg har vært noe i tvil, fordi den beslutning presidentskapet tok om å fordele denne saken på de forskjellige komiteer, jo på mange måter har tatt bort et grunnlag i hele resonnementet som ellers kanskje burde ha vært med. Jeg har da latt være i noen større utstrekning å gå inn på de spørsmål.

Som man vil se av innstillingen, åpner jeg med å si dette. Det kunne muligens vært av en viss interesse – og det kan jo la seg gjøre ennå – om vi, når de andre komiteer har behandlet saken og vurdert spørsmålene i detalj, kunne se på det hele under ett. Det er et spørsmål som vi kan se nærmere på.

Hr. Torp refererte så utkastet til innstilling, og fortsatte:

Det er et spørsmål som har vært nevnt for meg underhånden av hr. Hambro, og som også har vært berørt i et tidligere møte i komiteen, og det er hvorvidt en bevilgning på 250 millioner kroner vil være tilstrekkelig. Som komiteens medlemmer vil erindre, har jeg også selv vært inne på den samme tanke. Det står også i proposisjonen at fagsjefene var kommet til et større beløp, nemlig 350 millioner. Vi må selvfølgelig her i høy grad *skjønne* over hva som er tilstrekkelig og ikke tilstrekkelig, og vi må også ta i betraktningen spørsmålet om vi er i stand til å nå det tilstrekkelige. Vi er alle klar over at vi her står overfor en så betydelig oppgave at der innenfor den ligger oppgaver og venter som vil trenge større beløp, enn dem vi er nådd frem til, men diskusjonen i forrige møte førte jo til det resultat at vi skulle samle oss om de 250 millioner.

Jeg henvendte meg imidlertid til forsvarsministeren på det punkt og bad om å få noe bakgrunnsmateriale for dissensen mellom det standpunktet Regjeringen var kommet frem til og det forslaget fagsjefene hadde lagt frem, og han satte da opp et notat til meg. Jeg skal ikke lese hele notatet, men bare ganske kort si at etter å ha lest det igjennom er det mitt inntrykk at fagsjefene på det tidspunkt da de var kommet frem til de 350 millioner kroner, ikke ennå hadde hatt tid til i noen større utstrekning å foreta en vurdering av spørsmålet om hva vi kan *bruke* i denne tidsperioden. En av differansene ligger i selve øvingsprogrammet. Fagsjefene hadde der ført opp et adskillig større beløp til utvidet øving av mannskapene enn proposisjonen har. Men her melder jo det spørsmål seg: Har man det nødvendige befal til å ta en større utvidelse enn den Regjeringen er gått til? Selv er jeg kommet til at det neppe med hell ville la seg gjøre, men vi er jo på den annen side heller ikke avskåret fra å ta en slik sak opp til fornyet overveielse.

Det er en ting i den forbindelse som kanskje burde vært sagt, og det er at dette løftet på 250 millioner ikke må misforstås slik at vi dermed skulle være nådd frem til den ønskelige krigsberedskap. Jeg har jo også sagt det selv i komiteen, at vi ikke må klatte ut – jeg brukte det uttrykket sist – disse bevilgningene på alle områder, men heller søke å samle oss om de oppgavene hvor vi kan ha håp om å nå et godt resultat.

Jeg er da kommet til at det som fagsjefene her har stilt opp, på mange områder er et ønskeprogram – ikke slik å forstå at det ligger utenfor virkelighetens verden, men et ønskeprogram som vi neppe kan bære frem nå. Jeg har også fått inntrykk av ved lesningen av dette notatet, at fagsjefene i sine anslag har vært nokså sterkt bundet av dette som vel er kjent når det gjelder de militære sjefer, nemlig at hver sjef tar vare på sin gren. Man kan se det på forslagene om størrelsesordenen når det gjelder Hæren i forhold til Marinen og i forhold til Flyvåpenet o.s.v. Der må vi vel kunne si at den gamle, nærmest prosentvise, fordelingen mellom våre forsvarsgrener ikke kan la seg gjennomføre i dag. Vi går jo nå inn for et kollektivt forsvar, et fellesforsvar i de vestlige statene, og det vil måtte føre til at vi må legge større vekt på enkelte områder og la andre ligge.

Noe annet som også springer i øynene er at til anleggs- og byggevirksomhet har de militære sjefer foreslått nesten det dobbelte av det beløp som er ført opp i proposisjonen. Men her står vi overfor problemet med den realøkonomiske

dekningen, og selv om det kunne vært ønskelig å gå lenger, skulle jeg tro at man har strukket seg så langt som det er mulig. Det utelukker jo ikke at man ved en nøyere vurdering finner å kunne gå enda noe lenger, det er et spørsmål om hvor store byrder vi vil ta på oss selv, når det gjelder å skjære ned. Vi som satt i disse forhandlingene i sommer, vet jo at det ikke er noen lett oppgave. Først og fremst må vi søke å gå ned med de 5 % som er besluttet av Stortinget og deretter gå ned med det som kreves ved denne ekstraordinære bevilgningen.

I de punktene jeg har nevnt her, ligger differansen mellom fagsjefenes forslag og proposisjonen. Jeg skulle tro at man ved en nøyere vurdering vil komme til at komiteen bør bli stående ved de 250 millioner, men med adgang til å se litt nærmere på enkelte ting senere. Jeg anbefaler derfor at komiteen vedtar en innstilling i samsvar med det utkastet som er fremlagt, og innskrenker seg til det.

Hambro: Jeg har ingen bemerkninger å gjøre til hr. Torps utkast. Jeg synes han forsåvidt, innenfor den begrensning han har gitt det, har rammet det man har snakket om her, og med de tilføyelser han har antydnet, hvor han gir uttrykk for at komiteen i virkeligheten ikke har tatt standpunkt til beløpet eller til fordelingen, synes jeg det er riktig å avgi en slik innstilling. Men jeg vil føye til at jeg går ut fra at militærkomiteen som får dette til behandling, vil få de opplysninger som inneholdes i det notatet hr. Torp nevnte. All den stund vi ikke skal avgi innstilling om de enkelte poster, er jeg enig med ham i at der ikke er noen grunn for oss til å drøfte det, men militærkomiteen må jo ta stilling til det.

Der er bare en enkelt reservasjon jeg vil gjøre, ikke mot det hr. Torp har skrevet, men med tanke på det som ble opplyst av forsvarsministeren ved begynnelsen av dette møte: Hvis der kommer en slik henstilling fra Stedfortrederrådet om å øke tempoet utover det som har vært innberettet – og den gjelder vel da alle land – synes jeg vi bør avvende det, før vi avgir denne innstilling. For hvis Regjeringen, etter å ha mottatt en slik henvendelse, finner at den vil øke forslaget til bevilgning, er det meget bedre å få det samlet, enn å komme med tilleggsforslag og tilleggsbevilgninger senere. Jeg synes derfor at man ihvertfall burde vente med å avgi innstillingen inntil vi har fått en nærmere melding fra Regjeringen om dette ene, men noenlunde vesentlige punkt.

Formannen: I anledning av det siste skal jeg bare få lov til å opplyse at vi jo ikke formelt kan avgi innstillingen før proposisjonen er overbragt i Stortinget, og det var min hensikt at vi skulle forsøke i dag å bli så noenlunde enige om innstillingen, men at vi ikke definitivt vedtar den, bare lar den bli liggende til Stortinget trer sammen, til definitiv vedtagelse da.

Kjøs: Jeg har heller ikke noe å bemerke til den innstilling som hr. Torp har lagt frem, bortsett fra totalbeløpets størrelse. Her står det på side 6 at komiteen ikke har gått inn på vurderingen av om det foreslåtte beløp er tilstrekkelig til å føre vår forsvarsberedskap frem til det mål proposisjonen har satt seg o.s.v., men på side 9, under vedtaket, står det at Stortinget er enig i at det gjennomføres ekstraordinære

tiltak osv. etter de retningslinjer og av den økonomiske størrelsesorden som det er gjort rede for i St.prp. nr. 122/1950. Jeg forstår det imidlertid slik, etter de uttalelser som er falt her, at militærkomiteen har frihet til å vurdere om beløpet er tilstrekkelig og til å gi uttrykk for det i sin innstilling. Og videre går jeg ut ifra, etter formannens siste uttalelser, at det blir anledning til, før denne innstilling endelig avgis, å kunne ta hensyn til det resultat militærkomiteen kommer frem til med hensyn til fastsettelsen av det endelige beløp. Personlig mener jeg nemlig at et beløp på 250 millioner er for lite, og at det heller bør være et steds i nærheten av 300 millioner. Det er jeg kommet frem til under vurderingen av hva som vil være nødvendig og hva de enkelte forsvarsgrener vil være i stand til å nyttiggjøre seg i det tidsrom det her gjelder.

Natvig Pedersen: I konklusjonen står det: «Komiteen slutter seg til hovedlinjene i Regjeringens forslag og finner det riktig og nødvendig at tempoet i vår forsvarsberedskap blir økt. Komiteen har imidlertid ikke gått inn på vurderingen av om det foreslåtte beløp er tilstrekkelig for å føre vår forsvarsberedskap fram til det mål som proposisjonen har satt seg, nemlig i løpet av 1951 og 1952 å nå det beredskapsnivå som var forutsatt i 1954.»

Jeg er meget sterkt i tvil om det er riktig å si det. Etter den form proposisjonen har fått nå, har jeg forstått det slik at Regjeringen ved de videre drøftelser i virkeligheten er kommet til at dette ikke lar seg gjøre. Den utvidelse av rammen med utdannelse av 2 nye årsklasser, som jo innebefattes hvis man sier «vår forsvarsberedskap i 1954», er ikke dekket ved denne bevilgning, og den kan formodentlig heller ikke dekkes, såvidt jeg kan forstå. Man har lagt meget stor vekt på styrking av befalet, det er jo en forutsetning for den videre utdannelse, men såvidt jeg forstår lar det seg ikke gjøre, selv om man stiller midler til disposisjon, å utdanne to nye årsklasser innenfor denne frist med det befal man har i dag. Det forekommer meg derfor at hvis man sier at man ikke har tatt standpunkt til om man i løpet av 1951 og 1952 kan nå det beredskapsnivå som er forutsatt i 1954, så er det å føre folk bak lyset – hadde jeg nær sagt. For det er klart at man ikke kan nå det på alle felter, selv om man stiller et større beløp til disposisjon. Derfor tror jeg det ville være riktig å finne en annen form. Jeg kan være enig i at man sier at komiteen ikke har tatt standpunkt til om dette beløpet akkurat er det rette, men vi vet at vi ikke kan nå det målet, forsvarsberedskapen i 1954, innen den perioden, selv med et større beløp. Slik forekommer det i allfall meg.

Videre står det: «Komiteen har heller ikke tatt standpunkt til den foreslåtte fordeling av beløpet på de forskjellige tiltak.»

Jeg er ikke enig i at vi i denne komiteen skal si det. Jeg tror ikke det er praktisk, og etter mitt skjønn er det heller ikke riktig. Det er et hovedspørsmål, og det er ikke riktig at dette viktige hovedspørsmålet skal overlates til militærkomiteen. Jeg synes at denne komite som beredskapskomite skal ta standpunkt til den fordelingen på militære og sivile formål som Regjeringen har foreslått, godkjenne den dersom man er enig i den i hovedsaken, og overlate det til militærkomiteen å ta standpunkt innenfor denne rammen, den fordelingen som er foreslått. Det er etter

mitt skjønn den naturlige arbeidsfordelingen, og det er etter mitt skjønn det ansvar som *vi* bør ta, fordi jeg mener at når det gjelder det prinsipielle hovedspørsmål, er den utvidede utenrikskomite som beredskapskomite det mest kompetente av Stortingets organer. Fordelingen under de enkelte hovedposter skal vi ikke ta standpunkt til, men den fordelingen som står nevnt her, mellom det militære forsvar, sivilforsvaret, politiet og opplegget av beredskapsbeholdninger, bør vi etter mitt skjønn ta standpunkt til i denne komite.

Moseid: Jeg var svært tilfreds med den måte hvorpå Regjeringen har fremlagt denne sak i St.prp. nr. 122. Dette er jo en felles plan som spenner over alle områder for å få et avveiet forhold mellom de oppgaver som skal løses. Og jeg synes vi vil gjøre det litt galt her, hvis vi nå innretter oss slik at vi river denne enhet i stykker og får flere innstillinger, som muligens ikke på alle punkter korresponderer med hverandre.

Jeg mener for min del at vi er ikke ferdige til å avgi innstilling fra denne komite. Det som er nødvendig, er at militærkomiteen behandler som spesielt sakkyndig de spørsmål som vedkommer den, at finanskomiteen behandler de saker som spesielt vedkommer den og hvor den er sakkyndig, og så får denne komite resultatet av de gjennomgåelser som grunnlag for en fellesinnstilling, som inneholder alle deler. På den måte kan Stortinget få orientering og få vurdert tingene i forhold til hverandre uten å rive det hele i stykker. Så jeg vil henstille at man velger den framgangsmåte. Hvorvidt man da vil avgi den endelige innstilling fra denne komite eller fra samtlige tre komiteer i fellesskap, kan man da ta stilling til. Det legger jeg liten vekt på. Jeg synes vi må bevare denne enhet i opplegget som vi har fått i Regjeringens proposisjon også overfor Stortinget.

Statsråd Hauge: Jeg vil gjerne gi min tilslutning til de synspunkter som er fremkommet fra representantene Natvig Pedersen og Moseid. For meg står det slik at Regjeringen her har lagt fram et samlet forslag som bl.a. bygger på Regjeringens samlede vurdering av hva vi kan gjøre og bør gjøre. Det er en samlet vurdering, hvor det selvfølgelig inngår ikke bare militære og sivilforsvars-synspunkter, men hvor det også inngår økonomiske og politiske synspunkter. Jeg synes representantene Natvig Pedersen og Moseid har rett i at det er denne komite som da må ta stilling til denne samlede vurdering. Vi ville komme, synes jeg, ganske ut på viddene, hvis de enkelte komiteer som behandler enkelte deler av dette opplegget, også skal få i oppdrag å behandle rammen for seg selv. Regjeringen har måttet se dette under ett, og jeg tror det vil være en stor fordel om Stortinget ser det under ett. Den «taktiske» framgangsmåte som hr. Moseid antydde, synes jeg måtte være en lykkelig framgangsmåte, men det er nå ikke min sak å uttale meg om det.

Det er imidlertid et par sider av saken som jeg gjerne vil nevne. Jeg kan godt forstå det syn som representanten Hambro ga uttrykk for: Vil Regjeringen gjøre noen forandring i det forslag som den har lagt fram for denne komite etter det som nå skjer innenfor stedfortrederrådet i London. Med andre ord, er vi i stand til på det nåværende tidspunkt å foreta denne grunnleggende vurdering? Det er meget mulig

at det kunne være klokt at vi ikke driver saken frem til endelig løsning i dag eller i morgen, og at Regjeringen fikk anledning til å komme tilbake til denne komite, for å meddele om det blir noen forandring i Regjeringens forslag. Hvis det blir noen forandring i Regjeringens forslag, vil jo denne komite på mange måter ha et litt annet grunnlag å arbeide på og litt andre spørsmål å ta stilling til. Hvis det ikke blir forandring i Regjeringens forslag, da vil denne komite måtte ta stilling på grunnlag av det som her foreligger.

Det skulle ikke behøve å ta så lang tid, etter mitt skjønn, før man fra Regjeringens side kan gi denne beskjed. Det kan være i og for seg flere måter å gjøre det på, men jeg synes det ville være naturlig, og jeg har forstått at statsministeren er enig i det, at vi nå ser nærmere på innholdet i det som kommer fra London og deretter underretter denne komite om det blir noen forandring i Regjeringens grunnleggende forslag. Men da vil jeg gjerne legge til, at når det foreligger, må denne komite og Stortinget etter mitt skjønn være med og dele ansvaret og ta stilling til hele denne sak. Det vil ikke være riktig, synes jeg at komiteen ikke sier at den ikke har kunnet gå nærmere inn i spørsmålet, om bevilgningene er tilstrekkelig til å nå de mål som proposisjonen har satt seg. For om denne sak har Regjeringen gitt tydelig beskjed, og det er nettopp på det punkt jeg gjerne vil gi et par tilleggsopplysninger.

Det er opplyst i vår proposisjon at forslaget fra de militære fagsjefer lå på 350 millioner omtrent. Forslagene fra de andre fagsjefer lå også høyere enn de tall som proposisjonen har som Regjeringens standpunkt. Det er jo ikke noe særeget at de militære fagsjefer opprinnelig har ønskemål som overstiger det som Regjeringen er blitt stående ved. Det som er særeget, er bare at Forsvarsdepartementet fant det korrekt å gi uttrykk for dette tall i proposisjonen. Så man må ikke tro at vi her står foran noe særeget for den militære sektor. Vi har måttet foreta den samme avveining overfor forslagene fra de militære fagsjefer som for forslagene fra de øvrige fagsjefer.

Dessuten vil jeg gjerne fortelle litt om hvordan vi gikk fram. Da Regjeringen skulle prøve å fastlegge størrelsesordenen og svaret til amerikanerne, måtte Regjeringen naturligvis ta sitt standpunkt i et visst program og et visst overslag over hva dette program ville koste. Vi syntes det var naturlig å sette opp programmet som en to års forkortelse av oppbyggingsperioden, og vi gjorde et grovt overslag over hva det kunne komme til å koste på norsk side under forutsetning av at vi fikk amerikansk hjelp. Størrelsesordenen av disse programmer ligger altså på 1,5 à 2 milliarder, men det var den norske side vi opererte med. Jeg meddelte her i komiteen, det var vel den 28. juli, at en full gjennomføring av et slikt program som vi hadde tatt som utgangspunkt formodentlig ville komme til å ligge på nærmere en 500 millioner. Jeg vet ikke om jeg opplyste, men jeg tror jeg opplyste, at jeg hadde gjort et overslag – eller nærmest en personlig gjetning – om at en full gjennomføring av dette innenfor den militære sektor ville ligge på rundt regnet 350 millioner. Det var før de militære sjefer hadde lagt frem sitt forslag.

Men samtidig ga vi uttrykk for her i komiteen at vi var kommet til at en full gjennomføring av dette program av en størrelsesorden på 500 millioner ville ligge

over hva vi hadde økonomisk og faktisk mulighet for å greie. Derfor forklarte vi at Regjeringen var blitt stående ved en størrelsesorden på 250 millioner, men vel vitende om at vi ikke for 250 millioner kunne make å gjennomføre det program som vi hadde tatt som vårt utgangspunkt på alle områder.

Jeg vil gjerne få lov til å minne komiteen om at i vårt svar til amerikanerne av 3. august har vi sagt at en bevilgning på 250 millioner vil ikke dekke en full gjennomføring av en to års forkortelse, men lede et godt stykke på vei. Regjeringen sa videre at det var vanskelig å gå lenger uten å sette det politiske og økonomiske grunnlag for forsvaret i fare. Her ble det altså foretatt en samlet vurdering hvor selvfølgelig politiske, økonomiske og almenpolitiske hensyn kom inn, og resultatet ligger der i Regjeringens proposisjon.

Når denne vurdering var foretatt, så måtte det videre arbeide jo gå ut på å legge enn plan for hvordan man på beste måte kunne utnytte de penger som man stilte til disposisjon for den militære sektor, med andre ord oppgaven for oss var å legge et program innenfor rammen av de 190 millioner. Jeg vil gjerne forklare litt om dette fordi jeg synes det er betydningsfullt at komiteen har detaljene klart for seg.

Dagen etter at vi hadde vært sammen, fikk de militære sjefer et notat fra meg hvor jeg orienterte om situasjonen og ba om å få et program innenfor denne ramme basert på de grunnleggende prinsipper som fellesplanleggingen var nådd fram til. Vi var der i den forholdsvis lykkelige situasjon at vi allerede den 6. juli – altså før dette kom opp – hadde gitt de militære sjefer direktiver om å utarbeide beredskapsplaner i to alternativer for 100 og 150 millioner, etter de drøftelser vi hadde hatt i denne komite i månedskiftet juni – juli. Og dette arbeid passet godt inn i den foreliggende situasjon. For de 190 millioner skulle dekke også hjemføringen av materiell. Og vi falt da i virkeligheten tilbake til alternativ to fra juli – 150 millioner, for det alternativ skulle ikke dekke hjemføringen av materiell.

Men da vi i august skulle utarbeide proposisjonen, viste det seg at de militære sjefer ikke hadde kommet lenger enn at hver enkelt mann hadde utarbeidet sine ønskemål og hadde ennå ikke, som ordføreren gjorde oppmerksom på, nådd til den samlede bearbeidelse; for såvidt hadde man ikke greid å gi meg svar på det tidspunkt jeg hadde bedt om. Derfor sto vi i den situasjon at vi fra den 15. og utover måtte gå i en slags konklave og legge opp dette programmet sammen.

Det er situasjonen. Vi kunne selvfølgelig i Forsvarsdepartementets proposisjon meget vel ha holdt disse interne tall, som var arbeidstall, for oss selv. Men jeg syntes, siden det på det tidspunkt var ytret interesse for disse tall, at det var korrekt å gjøre oppmerksom på dem. Jeg ville i ethvert fall ikke komme i den situasjon at det skulle bli spørsmål om disse tall, og at man skulle tro vi hadde stukket dem under stol. Derfor satte jeg dem inn i proposisjonen, uaktet de var bare et visst stadium i Forsvarsdepartementets arbeid og ikke noe mer. Og alle forslag var dessuten ikke engang fullstendig utarbeidet, det gikk jo nokså fort dette.

Men da vi så skulle til med avveiningen, sto vi overfor mange vanskelige spørsmål. Og vi fant at vi måtte gjennomføre en meget kraftig konsentrasjon om det som vi mente var det helt vesentlige. Det som da kanskje ble det mest markante i

forslaget, er at vi har gitt en såvidt sterk prioritet til landforsvaret og luftforsvaret. Men det bygger på resultatet av fellesplanleggingen og den enkle tankegang at Atlanterhavsmaktene står relativt sterkt når det gjelder sjøstridskrefter og at Norge kan i adskillig grad forlate seg på andre sjøstridskrefter. Det er ikke noe vi bare tar ut av luften, men det er ting som vi kan bygge på med en langt større sikkerhet enn vi noensinne har kunnet.

Jeg vil legge til at jeg tror ordføreren har rett i at de første ønskemål nok på enkelte områder var satt opp, som menneskelig er, uten at man helt konkret hadde vurdert de praktiske muligheter for å gjennomføre dem i form av befal og kanskje det også i noen grad gjelder byggearbeidene. Eller som det ble sagt til meg under drøftelsene, de inneholder jo et visst prutningsmonn, disse tallene.

Jeg vil ikke med dette ha sagt at det program som vi har lagt opp innenfor rammen av 190 millioner, fra et militært synspunkt er helt tilfredsstillende, men rammen for beredskapsprogrammet blir jo ikke fastsatt alene ved militære vurderinger, de blir fastlagt ved en samlet vurdering. Det er gitt at denne vurdering kan være vanskelig, det kan være delte meninger om den. Og det er klart at vi vil gjerne legge fram så langt som mulig det materiale vi bygger på.

Jeg festet meg ved at militærkomiteens formann for sitt vedkommende hadde nådd fram til en samlet vurdering på 300 millioner. Det er jo også resultatet av et skjønn, hvor de samme elementer går inn i det militært ønskelige, det militært oppnåelige, det økonomiske og det politiske. Tallet 300 er altså et høyere tall, men det er fremdeles utslag av et skjønn og kan ikke basere seg på noen eksaktere fundamenter som et samlet skjønn enn tallet 250.

Jeg vil til slutt gjenta hva jeg sa her til å begynne med. At for meg står det slik at det naturlige ville være om man i Regjering og Storting ga sin tilslutning til et visst program i store trekk basert på de retningslinjer og den størrelsesorden som her er lagt fram, men vel vitende om at vi jo kan være klokere om et år enn vi er i dag. Det vi nu tar fast opp, er jo den første del av bevilgningen. Regjeringen må om et halvt år komme tilbake med de neste deler av denne bevilgning, og da sier det seg selv at man må foreta på mange måter et selvstendig skjønn av de foreliggende problemer. Det kan ikke være riktig etter mitt skjønn å låse disse ting 100 % fast nå for en fremtid som vi ikke har så særlig stor oversikt over.

Torp: Som jeg sa i innledningen, har jeg selv vært sterkt i tvil om hvordan man etter den arbeidsdeling som er vedtatt, skulle kunne finne fram til en samlet fremstilling av hele problemet. Jeg er der enig med hr. Moseid, det har jeg gitt uttrykk for i komiteen før, men så var det min respekt for de andre komiteer som er innkalt som gjorde at jeg tenkte: hva skal de andre komiteene gjøre, hvis vi skal gå inn på disse spørsmål? Hvis jeg hadde stått fritt, ikke vært bundet av dette hensyn til de andre komiteer som kommer inn, så ville jeg ha sagt at vi har gått inn på spørsmålet, for det har vi gjort i denne komite. Vi har gått inn på spørsmålet hvor langt skal vi gå, hva er det som er målet, og hva er det som trengs for å nå fram til dette resultat? Så hos meg er det ingen tvil om at vi godt kan fastslå beløpet her med det forbehold vi har tatt og som også forsvarsministeren har tatt; dersom det

foreligger nye ting i tillegg til det vi nå kjenner, får vi ta saken opp til fornyet overveielse. Så når jeg sa der at vi ikke skulle gå inn på det, var det av hensyn til de komiteer som skal komme sammen. Det gjelder også fordelingen mellom de enkelte forsvarsgrener. Men jeg synes det er både rimelig og riktig at det er denne komite, som jo har drøftet dette spørsmål om hvilken virkning det har når vi går til det kollektive forsvar, for det må ha virkninger, slik som forsvarsministeren har sagt og som jeg tidligere var inne på, at det er denne komite som må gå inn på de ting som vi i første rekke kan greie å få ferdig og som har størst betydning.

Jeg har ikke noe mot at formannen finner fram til en redaksjon på det område, hvis komiteen er enig i at denne komite skal gi uttrykk for at beløpet 250 millioner er det vi har nådd fram til, og at fordelingen skal være slik som det er antydnet i proposisjonen. Hvis man ser på konklusjonen, kan man si at man kan la være å si noen ting overhodet om hvorvidt man har gått inn på det eller ikke. For i konklusjonen står det at «Stortinget er enig i at det gjennomføres ekstraordinære tiltak ... etter de retningslinjer og av den økonomiske størrelsesorden som det er gjort rede for i St.prp. nr. 122/1950». Forsåvidt kan man si at det er 250 millioner, og i proposisjonen ligger også denne fordeling, og at da komiteen skulle være bundet av det. Er komiteen enig i det, har jeg ikke noe mot å gjøre den forandring, det vil si at jeg går over til det som hr. Natvig Pedersen der var inne på.

Som jeg sa i min første redegjørelse, er det et punkt som jeg ikke er sikker på om vi burde ta med, men jeg har vært sterkt inne på å ta med et tillegg av omtrent følgende ordlyd: «Da den foreliggende bevilgning som nevnt ovenfor må konsentreres om visse tiltak, sier det seg selv at man ved det ekstraordinære løft som her tas, ikke setter landet i fullstendig forsvarsberedskap. En kan derfor ikke regne med noen reduksjon i de ordinære forsvarsbevilgninger og må også være forberedt på at det kan bli nødvendig å gå til å ta nye ekstraordinære løft.» Jeg lot være å ta med det, men har vært sterkt inne på det, fordi jeg selv er enig i denne tanke. Det er et spørsmål om vi ikke allerede nå skulle ta en reservasjon som forbereder vårt folk på at med den bevilgning som foreligger her, er vi ikke nådd fram til en forsvarsberedskap som vi trenger og som er ønskelig. Jeg har altså ikke tatt det med, men vi kan jo komme tilbake til det i et senere møte.

Når militærkomiteen har arbeidet med saken, må vi vel kunne få en slags rapport fra den om hva de er kommet frem til der. Da kunne vi ta vår innstilling opp til endelig behandling og ta standpunkt til om vi skal «sy» sammen merknadene fra komiteene til en felles innstilling. Jeg tror det ville være heldig at den fremtrådte som et hele. Det ville etter mitt skjønn gjøre et sterkt inntrykk i folket nettopp dette at denne store komite med 22 medlemmer, som har sittet sammen og drøftet disse spørsmål i mange møter hvor også Regjeringens representanter har vært til stede, om denne komite la fram en innstilling og sa at dette er en innstilling som også har vært prøvet av fagkomiteene, og først etter at fagkomiteene har avgitt sine innstillinger, har denne komite avsluttet sitt arbeid. Jeg tror det ville gjøre et sterkt inntrykk i folket.

Som sagt, jeg mener det er riktig at denne komite tar standpunkt og at vi ikke skal tre til side for de andre.

Watnebryn: Jeg vil slutte meg til det som hr. Natvig Pedersen, hr. Moseid, forsvarsministeren og nå sist ordføreren har sagt. Ved den formulering som nå er gitt, pålegger man jo faktisk hver enkelt av fagkomiteene innenfor sitt saksområde å foreta en vurdering av hvorvidt det er tilstrekkelig til å nå det mål som man har satt seg, altså på hvert enkelt saksområde må da hver enkelt av fagkomiteene foreta en slik vurdering. Men dette skal jo være en samlet plan, et samlet program, som må vurderes både ut fra politiske, økonomiske og forsvarsmessige synspunkter. Jeg tror derfor det er nødvendig og riktig at denne komite foretar en slik helhetsvurdering, og at hver enkelt fagkomite så innenfor sitt saksområde søker å vurdere hvorvidt de midler de har fått, tenkes anvendt riktigst mulig. Det vil vel også muligens, som hr. Torp var inne på, være hensiktsmessig, om denne komite når de andre fagkomiteer har avgitt sine innstillinger, foretok den siste finpussing i en samlet innstilling. Og den innstilling som avgis i dag, blir da mer å betrakte som en innstilling direkte til komiteen enn som en endelig innstilling til Stortinget.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil gjerne gi min tilslutning til det som er sagt av hr. Moseid og enkelte andre, om at man bør forsøke å få en samlet innstilling i disse ting. Jeg vil henstille til presidentskapet å sørge for å legge til rette de formelle forutsetninger for at det kan skje, slik at vi, etterat vi nå foreløpig har gått igjennom innstillingen, får fagkomiteenes syn på de deler av innstillingen som vedkommer dem, og deretter trer sammen igjen og lager en endelig innstilling for Stortinget. Jeg er klar over at der kan være visse formelle vanskeligheter, men jeg går ut fra at presidentskapet må kunne ordne det slik at der blir anledning til det. Jeg er enig med hr. Moseid og de andre som har uttalt seg, i at det er av vesentlig betydning at man her får en samlet innstilling.

Jeg tror det er riktig som hr. Natvig Pedersen sa at vi allerede i det foreløpige utkast direkte bør uttale oss om fordelingen på hovedpostene, for når fagkomiteene skal behandle sakene, bør det være greit og klart hva de har å gjøre med og hvilke forutsetninger vi har gått ut fra.

Med hensyn til beløpets størrelse kan jeg heller ikke skjønne annet enn at det må bli denne komites oppgave å trekke opp den rammen. Jeg tror, som jeg har gitt uttrykk for ved tidligere møter her, at det beløpet som er satt, den rammen som er trukket opp, er for snever. Jeg synes det er meget fortjenstfullt og jeg setter stor pris på at forsvarsministeren i proposisjonen har gjort oppmerksom på hva forsvarsgrensjefene har gått ut fra at der trenges, og jeg tror det vil være riktig at det også blir nevnt i innstilling, at der fra Regjeringens rådgiveres side er gått ut fra større beløp, også for de andre områders vedkommende. Når dette står i en offentlig proposisjon, er det klart at det blir snakket om det. Enkelte aviser har i all fall satt fingeren på den forskjell der er mellom Regjeringens forslag og forsvarsgrensjefenes anslag, og det er da riktig at det blir tatt opp til vurdering av komiteen og at det i innstillingen blir sagt noe om det, hvilket standpunkt man så måtte ta til realiteten. Vi kan ikke i taushet forbigå noe som ganske naturlig kommer til å bli gjenstand for en viss diskusjon blant publikum og i avisene.

Jeg tror det vil være meget ønskelig at Regjeringen, før der blir avgitt noen endelig innstilling – og det vil jo ta noen tid hvis man følger den plan som her er trukket opp – sier sin mening om den henstilling som er blitt bebudet fra Stedfortrederrådet i London. Rent taktisk, for å bruke det uttrykk, vil det være lettere å ordne det på det tidspunkt, hvis der skal foretas en forandring, enn ved å komme f.eks. med en tilleggsproposisjon eller med en meddelelse til Stortinget etterpå.

Som hr. Torp var inne på i sitt siste innlegg, synes jeg også det er nødvendig at man i komiteens endelige innstilling former dette slik, at hvis forholdene krever det, er dette ikke det endelige ord i denne sak. Vi har foreløpig beskjefteget oss med budsjettet for 1950/51, men under det fortsatte arbeide med dette kan det bli spørsmål om kanskje ytterligere byrder som man må ta på seg. Man bør finne en form for dette, slik at det ikke baketter skal komme som en overraskelse på folket. Jeg tror nemlig at det blir resultatet, at vi kommer til å måtte gå til ytterligere skritt, og da skal man ikke gi folket inntrykk av at man her står overfor et endelig avgjort beløp, men at der er muligheter for at der må komme en revisjon. Jeg vil henstille til ordføreren å overveie en naturlig form for det. Jeg vil ikke ta direkte standpunkt til den formen han nevnte her, der kan være bemerkninger å gjøre til den, men jeg tror at han der er inne på en helt riktig tanke.

Forøvrig har jeg ikke noe å bemerke til den innstilling som er framlagt, jeg synes den er rimelig avveiet til alle sider. Men som sagt, forsvarsgrensjefenes og de andre sakkyndige rådgiveres innstillinger om disse ting er det naturlig blir vurdert av komiteen på samme måte som de er blitt det av Regjeringen. Det er vel rimelig at det er en prutningsmon der, det pleier det jo gjerne å være i de sakkyndige instanser som skal ha noe igjennom, fordi de vet at i den etterfølgende vurdering, vil de politiske og økonomiske hensyn spille inn og at dermed følger nedsettelse av de anslag de kommer med. Men selv om man går ut fra at der ikke er noe direkte prutningsmon, er det klart at når tingene skal vurderes ikke bare ut fra faglige hensyn, men også ut fra de politiske og økonomiske hensyn, må vurderingen bli en noe annen. Jeg mener som sagt at man bør behandle disse ting i innstillingen, slik at publikum er klar over at vi ikke har oversett det, og at det er vurdert ikke bare av Regjeringen, men også av Stortingets representanter.

Valen: Det er naturlegvis ein litt underleg situasjon når det gjeld handsaminga av denne proposisjonen, at det er mange komiteer som skal handsama visse deler av han, og at så, som det har vori uttrykt ynskje om, den utvida utanrikskomiteen skal gi ei samla vurdering av det heile til slutt, og også av den samla sumen. Det er sikkert ynskjeleg, men eg meiner det ville vera ganske gale om vi i dag gjorde noko vedtak i så måte, for når militærkomiteen, forsterka med to mann frå justiskomiteen skal koma saman, er det nettopp fordi dei skal gå inn på realiteten i dei forslaga som her ligg føre og gjera seg opp ei meining om kor rektige dei sumane er, og finanskomiteen skal jo koma saman for å taka serleg stode til dekningsmåten og evna til å bera utgiftene. At vi då på førehand som eit reint skiparsyn legg råma om det heile, må vera ganske gale. Difor er eg heilt samd i den

forma som ordføreren har valt her, å seia at vi ikkje har vurdert om summen er tilstrekkeleg eller om fordelinga.

Den framgangsmåten som hr. Moseid nemnte, har sikkert mykje for seg, at etterat desse serkomiteer har vurdert spursmåla i detalj og komi med sine merknader, skulle det koma ei samla innstilling frå denne komiteen på grunnlag av det som er lagt til rettes av saklege ting. Det må vera det naturlege. Og på det tidspunktet må ein naturlegvis også taka stode til, om sumane er dei rette. Vi har også då den serlege føremunen at til den tid vil Regjeringa ha vurdert det nye momentet, den eventuelle føreteljinga som måtte koma frå Stedfortrederrådet i London, slik at det kjem ei samla vurdering av alt.

Om vi skal krevja at desse fagkomiteane skal vera ferdige på ein dag eller to og at vi skal kunna taka den endelege stoda litt lenger ut i vika, er jo berre eit praktisk spørsmål.

Eg vil gjerne gi mi tilslutning til den tanken hr. Moseid hadde, og som har fått tilslutning frå mange, men eg vil sterkt taka fråstand frå at vi skal binda oss til korkje sumen eller fordelinga på førehand. Det er ikkje rett andsynes dei komiteer som skal arbeide med det, og det er heller ikkje rett sakleg sett.

Eg vil og gjerne streka under det som hr. Smitt Ingebretsen nemnde i tilslutning til det ordføreren sa, om at han finn ei form for å uttala det som eg trur er rett og karakteristisk for heile situasjonen, at dette er ei vurdering slik som vi ser det i dag, men at både nemnda og Stortinget må stå fritt til nye vurderingar etter kvart som utviklinga skrid fram og vi får arbeid med spursmåla, og vi og får kjennskap til utviklinga ute i verda.

Formannen: De to neste talere er militærkomiteens formann og Stortingets president og før de tar ordet, vil jeg gjerne si et par ord om hvordan denne saken egentlig ligger an, så vi kan være ganske klar over hvordan vi skal gå frem.

Vi kan i dag selvsagt ved en rent foreløpig votering treffe en avgjørelse om beløpets høyde og beløpets fordeling, det er en fremgangsmåte. Jeg mener imidlertid at det er vanskelig å gjøre det, selv om voteringen er foreløpig, dels fordi det kan hende at Regjeringen selv kommer tilbake til saken slik som forsvarsministeren har gjort oppmerksom på, og dels fordi jo militærkomiteen til en viss grad nettopp er kalt sammen for med den sakkunnskap den har å vurdere om disse beløp er tilstrekkelige, eller om der kan gjøres noe mere.

En annen fremgangsmåte er å sende sakene til fagkomiteene først. Men når fagkomiteene er ferdige med sin behandling, hvordan skal man da gå frem? Skal man bare helt automatisk ta de resultater de kommer til inn i innstillingen? La oss si som et eksempel at militærkomiteen forhøyer bevilgningen under Forsvarsdepartementet med 10 millioner. Skal vi da bare sette det inn i vår innstilling og forhøye beløpet tilsvarende, eller er det meningen med det som er antydnet her at denne komite i siste instans skal ha avgjørelsen, fordi den må forutsettes å kunne vurdere summene ikke bare rent faglig ut fra hva som kunne være ønskelig, men også som det er nevnt her, ut fra hva som er mulig når man tar de økonomiske og politiske momenter med?

Jeg tror derfor saken ligger slik an at enten må militærkomiteens innstilling bare være som en innstilling eller en uttalelse til denne komite, slik at denne komite får hånd om hele den definitive innstilling, eller også må vi ta en foreløpig votering i dag. Noen annen mulighet ser jeg ikke.

Dette var bare et forsøk på å rydde litt opp i selve problemet om fremgangsmåten.

Kjøs: Jeg er enig i at denne komiteen må foreta en vurdering av totalbeløpets størrelse, men jeg mener at komiteen på det nåværende tidspunkt ikke har materiale til å ta endelig standpunkt til det. Det vil den først ha etterat militærkomiteen har behandlet saken og lagt frem sin innstilling. Den innstillingen vil jo ikke bare være et uttrykk for hva som er ønskelig, den vil være bygget på hva forsvaret makter å nyttiggjøre seg i løpet av den tidsperioden som er oppgitt, også under hensyntagen til hva man kan regne med av tilgang på arbeidskraft, materialer osv.

Det som er gjort hittil, er jo at Regjeringen har trukket opp en økonomisk ramme, og så har man undersøkt hva man kan utrette av militære tiltak innenfor den rammen. Som forsvarsministeren selv opplyste, har de militære fagmyndigheter ennå ikke hatt tid til helt å beregne hva de kan gjøre innenfor den rammen, men det mener jeg vi nå kan få materiale til å bedømme, og det er nettopp det som er militærkomiteens oppgave. Derfor mener jeg det vil være å ta sakene i feil orden om man nå i dag fastsetter et beløp og så overlater det til fagkomiteene bare å se hva man kan gjøre innenfor den rammen. Det militærkomiteen nå skal gjøre, er faktisk å vurdere om det som er foreslått er tilstrekkelig og om fordelingen er riktig. Det siste spørsmål er ikke det minst viktige, og derfor mener jeg at den utvidede utenrikskomite heller ikke i det spørsmål kan treffe noen endelig avgjørelse på det nåværende tidspunkt.

Mitt syn på behandlingsmåten faller helt sammen med det som hr. Moseid, hr. Natvig Pedersen og nå sist hr. Valen har gitt uttrykk for, og som forsåvidt er det samme som jeg sa med andre ord da jeg uttalte at denne komite ikke kan avgi sin endelige innstilling før militærkomiteens innstilling foreligger, og jeg forsto det slik at formannen var enig i det dengang, idet min uttalelse sluttet seg til en like forutgående uttalelse av ham.

Hvor mange dager militærkomiteen vil trenge til sin gjennomgåelse, er det vel ikke så godt å si, men personlig mener jeg at når komiteen får alle utrykte dokumenter og forøvrig det materiale den trenger ved sin sammentreden, må den kunne gjøre meget i løpet av to dager ved iherdig arbeide, og skulle den ikke klare det, må vi jo be om å få en dag til.

Natvig Pedersen: Med den fordeling av arbeidet som presidentskapet har gjort vedtak om, er det selvsagt nødvendig å ha grensene for hver komites oppgaver klart definert. Etter mitt skjønn er de grensene klart definert i presidentskapets vedtak. Presidentskapet har bedt denne komiteen om å avgi hovedinnstillingen, den prinsipielle innstillingen til dette spørsmål, og den har påpekt at det vil være naturlig at den avgir en innstilling som svarer til I i proposisjonen. I i proposisjonen, som er

gjengitt her i ordførerens forslag, omfatter rammen for denne bevilgning, og retningslinjene, og retningslinjene tolker jeg som hovedfordelingen. Den vil etter mitt skjønn føre til rot, hvis vi ikke holder fast ved denne fordelingen. Det vil være meningsløst av oss å samle oss om en innstilling slik som uttrykt i I. i ordførerens forslag, hvis fagkomiteene skal komme med prinsipielle innstillinger som går på tvers av dette hovedpunkt.

Den forsterkede militærkomite er bedt om å avgi innstilling om de spesielle romertall som angår rent militære fullmakter, og de kapitler som angår Forsvarsdepartementet, Justisdepartementet og Politiet, det er utnyttningen av de midler som den forsterkede militærkomite skal uttale seg om.

Etter mitt skjønn er det derfor det eneste forsvarlige at denne komite tar ansvaret for hovedinnstillingen og selv om vi ikke tar noen endelig votering i dag, er det meget viktig at vi får bragt på det rene om det er mulighet for en samlet tilslutning fra komiteens side til hovedprinsippet i Regjeringens forslag – rammen og retningslinjene ved denne bevilgning. Det er etter mitt skjønn det avgjørende. Jeg kan være enig i at det vil være praktisk at denne komite ikke avgir den endelige innstilling før fagkomiteene har behandlet sine kapitler, og etter mitt skjønn vil det kunne gjennomføres på den måten at denne komite først avgir den endelige innstilling når vi er kommet tilbake den 15de, ved Stortingets sammentreden. Da skulle det hele være avklart både med hensyn til Regjeringens stilling til de siste opplysninger fra Stedfortrederrådet og fagkomiteenes innstilling til den oppgaven som de har fått, slik at man eventuelt kan ta hensyn til dette.

Jeg synes for min del at det er en upraktisk arbeidsmåte at hovedkomiteen, den utvidede utenrikskomite, skal sitte og vente på militærkomiteens og finanskomiteens arbeide med disse sakene. Jeg mener at vi må kunne få bragt på det rene i dag, selv om det ikke er noen endelig votering, om det er mulighet for samstemmig tilslutning til Regjeringens forslag her. Det er i virkeligheten et hovedspørsmål.

I samme forbindelse vil jeg gjerne si at jeg for min del har hatt uhyre store betenkeligheter ved dette forslaget. Jeg tenker da ikke i første rekke på den ekstraordinære beskatning som vi skal legge på folket, selv om det også er noe vi må regne med, men det jeg først og fremst tenker på og som har gitt meg de største betenkeligheter, er denne beslagsleggelsen av arbeidskraft i den situasjonen vi står i nå, som vil være en direkte hindring for gjennomføringen av det økonomiske programmet som vi har arbeidd med som hovedsaken i disse årene – det å skape balanse i vår utenriksøkonomi i 1952. Men jeg har tatt det standpunkt, tross mine betenkeligheter, at når Regjeringen med sin samlede vurdering, når finansministeren med sitt ansvar for utenrikshandelen, har funnet at de kan og bør gå med på dette, da vil jeg unnlate å gi uttrykk for mine store betenkeligheter hvis det her er mulighet for å nå en samstemmig oppslutning om Regjeringens linje. Og jeg har inntrykk av etter det som er kommet fram, at det skulle være stor mulighet for at vi skulle kunne levere en innstilling uten dissenser her, og det tror jeg er meget viktig i denne saken.

Etter dette ser jeg det slik at hvis det er medlemmer eller grupper i denne komite som mener at de har et saklig grunnlag for å ta opp forslag om å gå vesentlig

under eller over det foreliggende forslag, så bør det være klarlagt her i dag under vår nåværende behandling av saken – jeg ser da bort fra det som har vært nevnt om Regjeringens fortsatte arbeid, med saken. Hvis det ikke kommer fram forslag om det, mener jeg vi har grunn til å regne med at vi kan sammenarbeide oss til en enstemmig innstilling, og da bør fagkomiteene innskrenke sitt arbeide til det som presidentskapet har tildelt dem, nemlig å behandle anvendelsen av de midler som faller på disse kapitler på den måte som Regjeringen har tenkt seg.

Moseid: Jeg er både glad og takknemlig for den tilslutning min tanke om å få en samlet innstilling har fått. Etter min mening er det to helt avgjørende hensyn som forbyr oss å gå til avgivelsen av en innstilling på dette tidspunkt. Man er nok oppmerksom på at jeg har oppfattet presidentskapets forslag om innkalling av komiteene på en noe annen måte enn presidentskapet kanskje har ment. Jeg tenkte nemlig da vi drøftet dette, at fagkomiteene som sakkyndige skulle uttale seg om de saklige spørsmål overfor denne komite. Jeg tror for min del at det er den måte hvorpå vi kan nå frem til en helt tilfredsstillende og etter min mening også enstemmig innstilling her, og som vil gi det beste resultat.

Jeg sa at der var to avgjørende hensyn. Det er for det første dette at vi ikke har saklig grunnlag for vurderingen av beløpets størrelse og fordelingen før vi har militærkomiteens vurdering av det, naturligvis i forbindelse med drøftelsene med Regjeringen. Jeg vil derom uttale at for mitt vedkommende er jeg villig til å se på beløpets størrelse, i erkjennelse av at dette kan komme til å gjelde livet for vårt folk, vår eksistens, men selvsagt må en her ta fullt hensyn til den økonomiske og politiske side ved saken, og det må naturligvis også militærkomiteen gjøre. Først når vi har en slik sakkyndig vurdering på det punkt som supplement til Regjeringens vurdering, først da har vi som stortingsmenn og som komite det grunnlag som vi skal avgi innstilling på på det punkt.

Dernest er dette nye kommet til at det sannsynligvis vil komme en henstilling fra utenriksministrenes stedfortredere i retning av å se på dette spørsmålet en gang til. Jeg har selvfølgelig ikke tatt noe forhåndsstandpunkt der, jeg vil bare si at der er all grunn for oss, både av hensyn til oss selv og av hensyn til samarbeidet med våre allierte, til å se velvillig på en slik henvendelse, vi skal ikke låse oss fast før vi vet hva der kommer til å foreligge. Jeg vil henstille til presidentskapet at det er villig til å drøfte dette spørsmål påny, med det formål for øye å få en samlet innstilling. Jeg vil ikke stille noe forslag, men den enkleste måten å gjøre det på, er at militærkomiteen og finanskomiteen avgir sine innstillinger til denne komite som da inntar dem som bilag. Da behøver en ikke å avvente at Stortinget oversender disse sakene til spesialkomiteene, da kan de forlods behandle dem, og da vil også den utvidede utenrikskomite kunne benytte det materiale som grunnlag for sin samlede innstilling. Det kan da også som jeg nevnte, ordnes slik at alle tre komiteer trer sammen for å avgi den endelige innstilling, det er mange muligheter som åpner seg her. Men det som er det viktigste for meg å få frem, er at Stortinget får en samlet oversikt og en samlet vurdering, både økonomisk, politisk og militært, slik at vi ikke river i stykker det gode grunnlag som Regjeringen her har lagt frem.

Jeg vil henstille til presidentskapet å overveie om det ikke kan finne en tilfredsstillende ordning. Jeg går ut fra at vi alle er enige om at her må ikke prestisjehensyn mellom komiteer være til hinder for å finne den beste løsning.

Johan Wiik: Det er naturligvis ingenting i veien for at presidentskapet påny kan se på behandlingsmåten, men jeg kunne ha lyst til å peke på selve forløpet når det gjelder det spørsmål.

I det møtet hvor vi først diskuterte behandlingsmåten – jeg husker ikke datoen nå – var det spørsmål om *hvilken* komite som skulle behandle Regjeringens proposisjon. Det var da snakk om militærkomiteen som sakkyndig, og om den utvidede utenrikskomite. Det ble dengang anført at i den utvidede utenrikskomite hadde vi militærkomiteens formann som medlem, vi hadde en høy militær til, og likeledes var militærkomiteens nestformann Watnebryn til stede her. Det ble sagt av en eller annen, jeg husker ikke hvem, at sakkyndigheten ble vel ikke stort større om militærkomiteen behandlet saken. Resultatet ble at den utvidede utenrikskomite skulle behandle saken, og statsministeren ga også tydelig til kjenne at han fant det best.

Så møttes vi igjen forleden dag og diskuterte behandlingsmåten videre, og den ble da fastlagt av presidentskapet etter råd fra denne komite. Presidentskapet har helt konsekvent fulgt det råd denne komite da ga. Det gikk ut på at vi skulle behandle punkt I i regjeringens proposisjon, selve rammen for bevilgningen. Vi hadde tenkt å ta med kap. 1191, men etterat statsministeren hadde hatt ordet, ble det til at det ikke skulle være med i denne innstillingen. Videre posten om frakting av skip til De Forente Nasjoners aksjon i Korea, og så til slutt de to siste punktene, bemyndigelsen til Regjeringen.

Det var etter enstemmig råd fra denne komite at presidentskapet vedtok dette. Det må være skjedd noe siden. For mitt vedkommende vil jeg si like ut at etter å ha påhørt debatten her i dag, er det en ting jeg angrer på, og det er at jeg ikke i det forrige møtet da spørsmålet om hvem som skulle behandle hele proposisjonen ble diskutert, talte for og stemte for at militærkomiteen skulle behandle det hele. Da hadde vi kanskje vært ferdige med det spørsmålet nå.

Så noen ord om størrelsesordenen. Det er jo antydnet av mange at den er så altfor liten. I den forbindelse vil jeg ha sagt greit og tydelig fra at etter min oppfatning oppnår vi aldri at vi her fastsetter så store beløp at alle militære myndigheter erklærer seg tilfredse. Det har jeg ikke sett enda, og jeg tror ikke jeg noen gang får se det heller. Men for meg står det slik at jeg vet at dette går ut over noen. La så være at vi nå skaffer dekning ved nye skatter – men de føles også, og de føles tungt. Og skal man gå så langt ned når det gjelder grensen som Regjeringen foreslår, vil jeg si like ut at etter min oppfatning vil de føles for tungt for mange mennesker i dette land. Og dernest, som hr. Natvig Pedersen var inne på, er det andre ting som også vil føles tungt. Det går alltid ut over noe, og jeg vil si at etter de nedslagene som man allerede vet at man får, tror jeg man går så langt at det vil føles tungt over store deler av landet.

Jeg har også snakket litt med folk i denne tiden etterat det ble kjent hva man aktet å foreslå, og jeg har snakket med folk kanskje fortrinsvis fra andre partier, og jeg kan si det slik at i mitt distrikt ihvertfall tror jeg at oppfatningen stort sett er at det ikke er for lite, men de spør seg selv: Har vi virkelig råd til å gå så langt? Det gjelder venstrefolk også, jeg har truffet venstrefolk i mitt distrikt som har pekt på de radikales stilling i Danmark i denne forbindelse.

Jeg har holdt meg nokså passiv, men jeg kan si at jeg er også villig til å gi min tilslutning til den ramme som er fastsatt. Men jeg vil peke på at der finnes en grense for hvor langt man kan gå, og jeg vil ha sagt klart og tydelig fra at jeg synes grensen for hva vi økonomisk kan bære snart er nådd.

Jeg tror også at det norske folk har nok med å fordøye det forslaget som foreligger i dag, om vi ikke også skal gi til kjenne at det må belage seg på enda større ofre i årene som kommer. Jeg tror derfor ikke det vil være formålstjenlig å si noe om det nå.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil bare ha sagt til president Wiik at den holdning som er kommet til uttrykk med hensyn til behandlingsmåten, ikke er noen kritikk mot presidentskapet. Vi er fullt klar over at presidentskapet har handlet i overensstemmelse med råd fra denne komite. Når president Wiik spør om det er hendt noe i mellomtiden, så er det hendt noe meget vesentlig i mellomtiden. Vi har fått anledning til å sette oss inn i den sak vi har fått oss forelagt, det hadde vi ikke den gang. Og etter at vi har satt oss inn i denne sak, er vi kommet til at det betyr noe vesentlig at saken kan behandles slik at den fremlegges for Stortinget som et samlet hele. Jeg vil derfor henstille til presidentskapet – uten at det ligger noen som helst form for kritikk mot presidentskapet i det – å legge til rette de formelle forutsetninger for at vi kan få en slik behandlingsmåte.

Får jeg med det samme lov å komme med en henstilling, og det er at justiskomiteen innkalles før Stortinget kommer sammen. Den har også en del av dette beredskapsbudsjett, som den skal ta standpunkt til, og det vil være ønskelig at også den tar sitt standpunkt før den utvidede utenrikskomite har den endelige behandling av innstillingen. Det har vært hevdet at justiskomiteen ikke kunne gjøre det før den hadde de lovforslag som er fremsatt i statsråd, men såvidt jeg forsto justisministeren, da jeg snakket med ham i går, vil proposisjonene foreligge trykt torsdag, og da er det jo ingen ting i veien for at justiskomiteen kan komme inn torsdag eller en annen dag på et passende tidspunkt før Stortinget kommer sammen, slik at også dens uttalelse kunne foreligge for den utvidede utenrikskomite når den til slutt skal samle det hele.

Det ble sagt at det var naturlig at man idag voterte over rammen for forslaget, altså over spørsmålet om en tilslutning til Regjeringens forslag. Det er naturligvis meget vanskelig, først og fremst fordi vi i dag ikke vet hva vil bli Regjeringens endelige forslag, men jeg tror alle kan være overbevist om at det i alle kretser og i alle partier er et sterkt ønske om å komme til et samlet resultat, og at det vil være det sannsynlige utfall at vi kommer til et samlet resultat. Men at vi her i dag samtidig med at vi har fått referert den henstilling fra stedfortrederrådet som

forsvarsministeren refererte her, og før militærkomiteen har behandlet saken, skulle ta en endelig votering i dette spørsmål, tror jeg ikke er riktig. Jeg tror det er å foregripe begivenhetenes gang, det er å skape oss selv vanskeligheter.

Jeg synes vi burde være fornøyd med at vi nå er kommet så langt at vi har fått gjennomgått dette utkast til innstilling. Så får vi overlate utkastet til de fagkomiteer som skal komme inn, slik at de kan se på det, og gi dem beskjed om at dette er et foreløpig utkast i påvente av fagkomiteenes innstillinger og også i påvente av nærmere meddelelse fra Regjeringen om hva henstillingen fra stedfortrederrådet måtte komme til å foranledige.

Torp: Jeg vil gjerne protestere mot det uttrykk som hr. Valen brukte – han er visst ikke nå til stede – om at denne komite skulle finne fram til en beslutning på grunnlag av et skipperskjønn. Det går ikke an å si i denne forbindelse. Det er ikke et skipperskjønn som foreligger her. Vi har drøftet saken i en rekke møter, og som jeg sa i forrige møte, kunne det ikke være så store sprang i oppfatningen hverken av prinsippene eller beløpet.

Jeg har gitt forklaring på hvorfor jeg i innstillingen har skrevet som jeg gjorde. Jeg sa da at det var av hensyn til de andre komiteer, men jeg har også like sterkt gitt min tilslutning til at man burde søke å nå fram til en felles behandling av saken.

Hr. Smitt Ingebretsen sa at det var ikke kommet noe annet forslag enn innstillingen, og det er jo riktig. Imidlertid tror jeg, etter å ha påhørt debatten, at jeg vil endre det som jeg har sagt på side 6 i utkastet. Jeg tror vi må fastlegge rammen. Skulle det vise seg at Regjeringen etter de opplysninger som vil foreligge, mener det er nødvendig å ta et høyere beløp, så kan vi behandle det spørsmål særskilt.

Konklusjonen bør man ikke endre, den dekker vårt standpunkt. Men på side 6 i utkastet heter det nå:

«Komiteen slutter seg til hovedlinjene i Regjeringens forslag og finner det riktig og nødvendig at tempoet i vårt forsvarsberedskap blir økt.

Komiteen har imidlertid ikke gått inn på vurderingen av om det foreslåtte beløp er tilstrekkelig for å føre vårt forsvarsberedskap fram til det mål som proposisjonen har satt seg, nemlig i løpet av 1951 og 1952 å nå det beredskapsnivå som var forutsatt i 1954. Komiteen har heller ikke tatt standpunkt til den foreslåtte fordeling av beløpet på de forskjellige tiltak.»

Det vil jeg endre slik at det annet punktum går ut og erstattes av «Komiteen slutter seg også til den ramme som er fastlagt i proposisjonen og til fordelingen på de respektive hovedkapitler.» Og så fortsetter det med: «Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite har ikke tatt standpunkt til den foreslåtte fordeling av beløpet på de forskjellige underposter.»

Jeg mener ikke at vi skal ta en endelig votering over dette, men det bør komme fram som et foreløpig standpunkt fra denne komite, og dette standpunkt bør da meddeles de respektive komiteer som kommer inn. Vi kan gjerne ta inn ordet «foreløpig» i teksten.

Vi skal huske på at finanskomiteen og militærkomiteen kommer til å arbeide parallelt, og finanskomiteen skal jo da finne fram til dekning av dette beløp. Derfor bør det fra denne komite, som har behandlet saken og som jo har de aller største forutsetninger til å kunne bedømme situasjonen, også gis en retningslinje til de komiteer det her er tale om og som skal behandle saken etterpå.

Skulle det vise seg at vi måtte gå høyere opp, så er jo det ikke bare et spørsmål om ønske og det er heller ikke et spørsmål om innstilling, men det er et spørsmål om hva vi kan. Og det vi da må overveie er, kan vi det eller kan vi det ikke?

Jeg endrer da mitt utkast i samsvar med det jeg har sagt og ber om at det blir betraktet som et foreløpig standpunkt fra denne komite. Jeg vil henstille til komiteens medlemmer at vi samler oss om dette, og dersom det skulle bli nødvendig å ta mere, får vi heller komme tilbake til det.

Når det gjelder forholdet til presidentskapet – jeg vet ikke om jeg oppfattet hr. Natvig Pedersen riktig – skulle jeg tro at ordføreren har fulgt sitt mandat til punkt og prikke. Han har innstillet på de poster som han har fått utlevert. Og når jeg var kommet i tvil om hvor langt jeg som ordfører kunne gå for en begrenset del av proposisjonen, var det fordi jeg ikke ville være med og binde de andre komiteer som kommer inn etterpå. Det var altså i lojalitet overfor de andre komiteer jeg fant at jeg måtte si det som jeg gjorde. Men etter debatten her i dag mener jeg det er riktig at vi gir denne anvisning til de komiteer som nå kommer inn.

Friis: Når det gjelder spørsmålet om størrelsesordenen som det heter, av dette beløp, ville det være svært greit om man fikk konkret rede på om det er noe i det som jeg leser i amerikanske aviser og som synes å bekreftes av franske aviser, at kravet nå er fra Amerikas side at Atlanterhavspaktens land skal anvende en tilsvarende del av sine samlede statsutgifter til militære formål som det Sambandsstatene selv bruker. I en artikkel i Newsweek, som står den amerikanske fagbevegelse nær, hevdes dette ganske konkret og uttrykkelig. Og det ledsages av en statistikk hvor det står at Sambandsstatene bruker 36 pst. av sine samlede statsutgifter til militære formål, og at Atlanterhavspaktens land må komme opp i det samme forhold. I franske aviser leser jeg ganske tilsvarende uttalelser om at det amerikanske krav nå går ut på at A-paktens land skal bruke til militære formål «une quantité correspondante», et tilsvarende beløp, som det Sambandsstatene selv anvender. Hvis det skulle være tilfellet, at det skulle foreligge noe slikt nytt etter det P.M. som var grunnlaget for vårt møte den 27. juni, vil det jo være meget nyttig for oss før vi går til votering over rammen og beløpet for disse tiltak, å kjenne til om det foreligger konkret noe slikt.

Natvig Pedersen: Jeg har ingen ting i mot – jeg tror det vil være nyttig – at det blir tatt en foreløpig votering over ordførerens innstilling slik som den foreligger nå.

Jeg vil gjerne opplyse i anledning av det som ble sagt om justiskomiteen, at etter den første drøfting vi hadde her om arbeidsmåten, konfererte jeg med

justiskomiteens formann og med justisministeren for å få bragt behandlingsmåten helt på det rene. Jeg nevnte for dem at det fra presidentskapets side var lagt vekt på at behandlingen av disse viktige spørsmål ikke skulle bli alt for mye oppstykket, og at det jo var en nær sammenheng mellom de militære tiltak og f.eks. sivilforsvaret. Det var de enig i, men hevdet på sin side at det også var sammenheng mellom sivilforsvaret og styrkingen av politiet, som her er foreslått. Jeg spurte da disse to, før vi endelig avgjorde saken i presidentskapet, om det ikke ville være tilfredsstillende at militærkomiteen ble forsterket med ordføreren for disse to kapitler, sivilforsvaret og politiet, og de erklærte seg begge tilfreds med den ordning. På det grunnlag har altså presidentskapet bestemt at en forsterket militærkomite – forsterket med ordføreren for disse to spesielle kapitler – skal behandle det hele, så får man sammenheng i det. Etter mitt skjønn vil hr. Moseids ønske – som jeg er enig i – nemlig at denne innstilling skal være en samlende innstilling, bli imøtekommet ved at vi ikke avgir endelig innstilling her i denne komite før militærkomiteen og finanskomiteen har avgitt sine innstillinger.

Men jeg mener det er avgjørende at disse to komiteer må vite hva det er for en oppgave de har. Finanskomiteen har ikke til oppgave å resonnerer over om bevilgningen er stor nok, finanskomiteen har å behandle Regjeringens forslag til dekning, er den forsvarlig, er den enig i at man skal gå fram på denne måte når vi skal skaffe til veie disse penger. Den forsterkede militærkomite har etter mitt skjønn til oppgave å vurdere de spesielle tiltak som er foreslått under de enkelte kapitler med de og de beløp.

Da tror jeg vi skal ut av en vanskelig materie få et praktisk og gunstig resultat, når vi etter den foreløpige behandling i denne komite i dag og mandag med en foreløpig tilkjennegivning av vår stilling til det som foreligger fra Regjeringen, utsetter den endelige behandling til Stortinget kommer sammen og til disse to andre komiteer har behandlet sine spørsmål. Jeg tror ikke vi skal innlate oss på det spørsmål: kan militærkomiteen bli ferdig på 2, 3 eller 4 dager. Både militærkomiteen og finanskomiteen er innkalt til tirsdag, og de må få den tid som de trenger. Men jeg tror det er helt forsvarlig hvis vi forutsetter at vi gjør endelig vedtak når Stortinget trer sammen den 15de, da foreligger disse innstillinger fra de andre komiteer.

Smitt Ingebretsen: Når det er på det rene at justiskomiteen er innforstått med at denne forsterkning av militærkomiteen er tilstrekkelig, har ikke jeg noen grunn til å opprettholde min henstilling om innkallelse av justiskomiteen.

Statsminister Gerhardsen: Hr. Friis spurte om det foreligger krav fra amerikansk side om at deltagerlandene skal bevilge forholdsvis like mye til beredskapet som USA selv bevilger. Jeg kjenner ikke til at det foreligger noe slikt krav.

Når det gjelder møtet i stedfortrederrådet, er forholdet, som komiteen kjenner til, at rådet etter å ha gått gjennom de tiltak som blir gjort av deltagerlandene, er kommet til at de europeiske land ikke er gått langt nok. Det dreier seg om en

generell henstilling til samtlige deltagerland om å undersøke muligheten av å kunne gå lenger. Minister Bryn kommer til Oslo tirsdag kveld. Jeg går ut fra at han da med en gang vil bli tilkalt til Regjeringen for å redegjøre for de forhandlinger som er ført og bakgrunnen for det vedtak som er gjort. Så må Regjeringen naturligvis da ta opp til vurdering den henvendelse den vil få. Og jeg går ut fra at Regjeringen snarest mulig underretter de komiteer som sitter sammen og arbeider med disse spørsmål, om sitt standpunkt, forsåvidt det skjer noen endring i det som i dag foreligger i proposisjonen.

Hambro: Når man er klar over at en votering er av rent foreløpig karakter, mener jeg at man må kunne gå til den, hvis man mener den vil være en veiledning. Jeg er naturligvis enig med president Natvig Pedersen i at finanskomiteens oppgave er begrenset til det enkelte spørsmål som er forelagt den. Men man kan ikke avskjære en annen fagkomite i Stortinget den adgang den alltid har til å foreslå besparelser på budsjettet eller eventuelt en økning av budsjettet. Det kan vi ikke gjøre ved noen beslutning her, men en foreløpig votering vil gi en indikasjon. Jeg er overbevist om at vi alle har det samme ønske som hr. Moseid har gitt uttrykk for, å komme frem til en enstemmig innstilling, hvis det er mulig, og det tror jeg også vil være mulig.

Men når man har antydnet at militærkomiteen og eventuelt finanskomiteen skulle bli ferdige i løpet av et par dager, vil jeg reservere meg. Jeg mener Stortinget har krav på, folket har krav på at man behandler disse store saker grundig og med innhentelse av alle mulige opplysninger, slik at komiteen selv kan svare på de spørsmål som måtte bli stillet til den i Stortinget, og slik at man har inntrykk av at man her ikke har handlet i et slags panisk jag, men med den omsorgsfullhet som man pleier å kreve av Stortinget. Det hindrer jo ikke at man etter noen dager muligens kan ha en indikasjon av den enkle, men vesentlige ting om man finner, ved en foreløpig gjennomgåelse, at den størrelsesorden som har vært antydnet, er så meget for stor eller for liten at man vil rapportere det til komiteen. Men militærkomiteen må ta den tid som er nødvendig, og den bør heller ikke ha den oppfatning at noen andre vil jage på.

Formannen: Debatten skulle dermed være avsluttet, idet ingen flere har forlangt ordet. Som jeg sa isted, kan det bare bli tale om at vi foreløpig gjør oss ferdig med dette utkast til innstilling, og at formen først blir avgjort definitivt når Stortinget trer sammen. Såvidt jeg forstår, er det enstemmighet om innstillingen. På side 6 foreligger det et endret utkast fra ordføreren, idet annet punktum skal lyde: «Komiteen slutter seg også til den ramme som er fastlagt i proposisjonen og til fordelingen på de respektive hovedkapitler.»

Jeg vil gjerne høre om det er noen utsikt til at komiteen kan ved en foreløpig votering slutte seg til det som ordføreren nå har foreslått. Hvis det er utsikt til det, kan vi foreta voteringen i dag. Hvis det ikke er det, føler jeg meg forpliktet til å måtte utsette voteringen til mandag, da en del av komiteens medlemmer er gått.

Moseid: Jeg legger avgjørende vekt på at vi når fram til fullt samarbeid om disse spørsmål mellom Regjering og Storting. Jeg vil ikke for min del oppta noe motforslag her, til tross for at jeg mener det er ukorrekt å vedta selv en foreløpig innstilling. Jeg behøver ikke si noe mer om det. Vi står selvsagt fritt overfor spørsmålet når det foreligger endelig utredet. Men jeg vil ikke begynne med at vi skiller lag, for jeg mener vi må gjøre alt vi makter for å stå sammen her.

Friis: Jeg går ut fra at om man stemmer for utkastet til innstilling i sin alminnelighet, utelukker ikke det at man har rett til å stille forslag om innføyelse av en eller annen vurdering innen komiteen.

Formannen: Nei, det er full adgang til det.

Sven Nielsen: Det heter i pkt. I i konklusjonen: «Stortinget er enig i at det gjennomføres ekstraordinære tiltak for å øke tempoet i utbyggingen av Norges forsvarsberedskap, etter de retningslinjer ...» osv. Jeg akter å stemme for det, men jeg går ut fra at «retningslinjer» inneholder, slik som hr. Natvig Pedersen fortolket det, bare fordelingen av beløpet og ikke de enkelte, hva proposisjonen kaller målsettinger eksempelvis for de militære tiltak. For det er ting jeg ikke er enig i der.

Formannen: Jeg har forstått det slik at det bare gjelder fordelingen av beløpet.

Kan vi da anse det slik at komiteen er enig i dette endrede utkast, og at innstillingen dermed er foreløpig vedtatt?

--- Ingen har uttalt seg derimot.

Jeg vil da henstille til presidentskapet å bringe klarhet i dette spørsmål om forholdet mellom de øvrige fagkomiteer og denne komite, slik at der ikke oppstår konflikter, og slik at vi er klar over hvordan behandlingsmåten skal være, så militærkomiteen, som trer sammen tirsdag, vil være helt klar over sitt mandat, og likeså finanskomiteen.

Møtet hevet kl. 13.15.